

Projekt
Hus Rio, Nacka

Arkitekt
Krupinski Krupinska

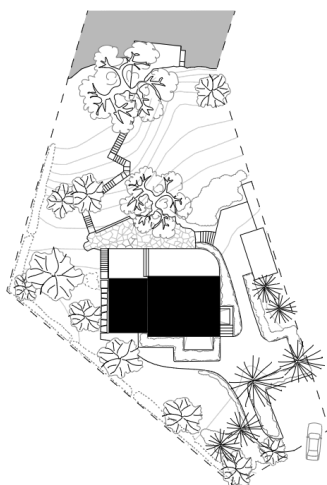
A photograph of a modern, two-story villa with a dark, monochromatic facade. The upper level features large, floor-to-ceiling windows that reflect the surrounding greenery. The lower level is constructed from dark bricks. The house is set against a backdrop of tall pine trees under a cloudy sky. In the foreground, there are more pine branches and a small bush with yellow fruit.

Sömlöst lapptäcke

Ovanför Järslasjön svetsar en svart villa samman tre olika epoker. [Joanna Zawieja](#) besöker ett hus med en dramatisk fasad, men det är i planlösningen den egentliga dramaturgin avslöjas. Foto: [Johan Dehlin](#)

Huset ligger vid en lummig sluttning med utsikt över Järlasjön.

Tomt. Skala 1:800

Situationsplan. Skala 1:6000

Flera historiska lager kan utläsas i fasaden. 1920-talet är den äldsta.

KRITIK Färgen gör sitt. Först en falusvart lockpanel, intill den ett svartmålat tegelparti från 1973. Allt krönt av en påbyggnad i svart korrugerad plåt med fönsterband runt hela fasaden. Det som tidigare var en brokig huskropp med brutet sadeltak, är nu ett monokromt lapptäcke. En sammanhållen gestalt där stiliserade epoker står sida vid sida.

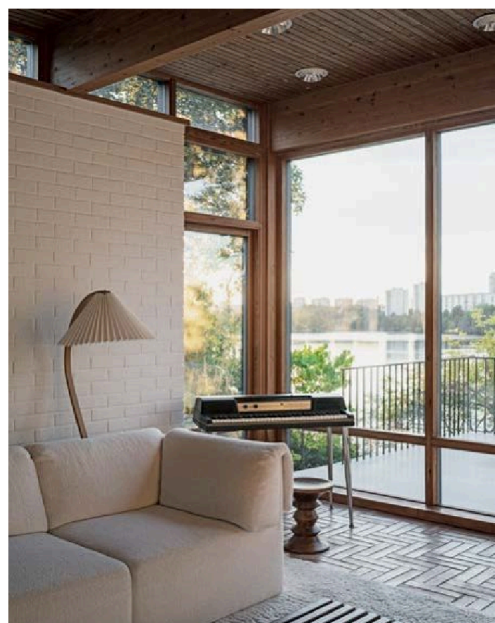
Villan från 1928 har genom åren byggts om och till enligt respektive tids melodi. I den senaste, och mest omfattande, ombyggnaden har Krupinski Krupinska skalat av, renodlat och framhävt valda särdrag. Övre plan har rivits och ersatts med en ny årsring varefter hela volymen sammanfogats visuellt med färg. Här finns ett konceptuellt ramverk som skapar ett växelspel mellan bevarande och nyskapande, en balansakt där arkitektur blir till i tolkningen och

omvandlingen av det befintliga. Exteriört går mina associationer till skulpturala grepp, som de bemålade husen i Vara eller på Rockaway Beach av den tyska konstnären Katharina Grosse, där en sammanhållande färgsättning ger oss en ny blick på existerande byggnader.

Jag fastnar i fasadernas svarta lapptäcke, för det finns många tankebågar att spänna här, men det är ju insidan som gett utsidan. När arkitekterna själva talar om ombyggnaden betonar de planlösningarna, främst valet att lyfta fram 1920-talets korsplan och 1970-talets tillbyggda vardagsrum. Också interiört är greppet avläsbart. Årsringar har renodlats och stöpts om utifrån 2020-talets begär och behov. Klivet mellan rummen och epokerna sker sömlöst. Det är effektivt, på samma gång historiserande och följsamt.

Det nedre rummet för bad, där uppmärksamheten riktas mot trädgården utanför.

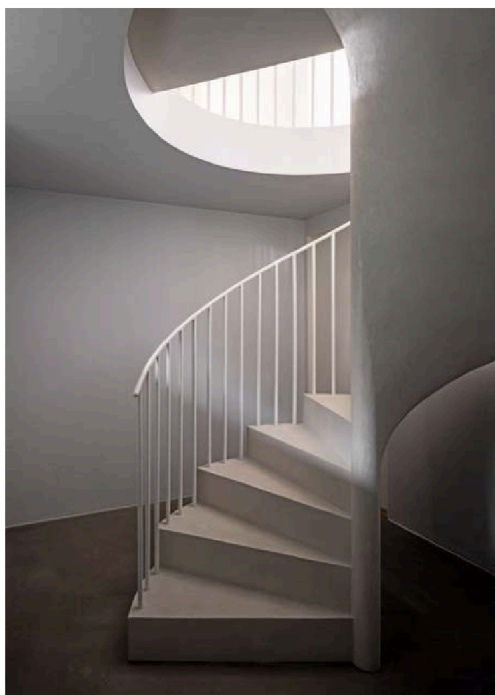

Utbyggnaden från 1970-talet, med tidstypiska material, har restaurerats.

Detaljerna är gjorda med omsorg och ett gediget hantverk. De förhöjer respektive våningsplans karaktär. På entréplanet blir fiskbensparketten av ek och de spröjsade fönstren 1920-talets backdrop. Sockelfria trösklar med tvärgående golvpanel förstärker rummets kvadratiske karaktär. Stora glaspartier öppnar upp mot terrassen utanför och en ursprunglig organiskt välvd öppen spis träder fram. Mycket är stramt: linjerat, inbyggt och minimalistiskt. Det är ingen tvekan om att det är vår samtid som tolkar historien. Ett halvetage ner i 1970-talets vardagsrum återkommer fiskbensmönstret, men här i handslaget tegel. Med ett innertak av trä, en tegelvägg och ett stort fönsterparti mot vattnet är detta rum magnifikt i all

sin vardagliga materialitet. En lekfullhet finns också i huset, med nischer, hemliga dörrar, vindlande trappor till vattnet och en lummig trädgård. Inte minst i källarens spa med dess rundande hörn och murade valv rymmer en underfundighet. Krupinski Krupinskas arkitektur har ofta en stringens, med ett framträdande geometriskt formspråk. I House Rio finns dessutom en konsekvent genomförd komplexitet. Dramaturgin har en tydlighet och arkitekternas intentioner går att utläsa in i minsta detalj.

Att House Rio är så precist genomfört lämnar utrymme åt att prata om konceptet: Vad föreslår arkitekternas blick på historien och vad säger den om vår tid? Och kanske finns delar av svaret i husets

En ny spiraltrappa binder samman de tre våningarna.

Entréväningens korsplan ger genomgående fönsteraxlar och långa siktlinjer.

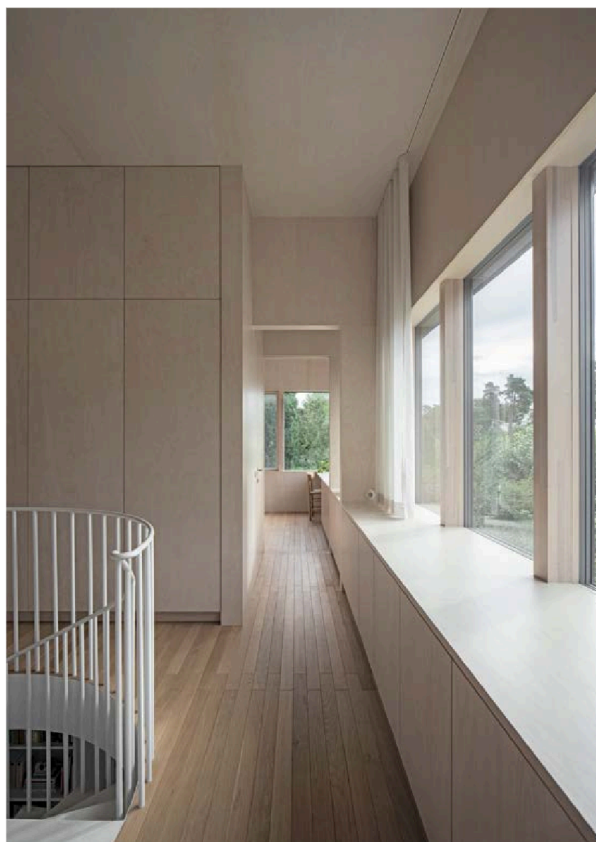
nyaste lager, det övre plan där allt är ett samtida tillägg. Här finns fem rum och två badrum, förbundna med en rundgång längs med fasadernas fönsterband. Inga korridorer, bara ett flöde av intima rumsligheter och nischer. Till och med golvplankornas längsgående riktning drar mig vidare från rum till rum, längs med panoramavyer och inbyggd förvaring i sobra färgskalor. Också på det ombyggda entréplanet finns uppmaning till förflyttning, rummen ligger som ett pärlband där det ena kan skönjas från det andra. Rörelsen genom rummen sker i ständig dialog med utsikten, och vattnet. Vattnet återkommer i huset som spa och kar, utanför som brygga. Det fanns givetvis här innan, men med ombyggnaden har vattnet fått en

Tvärsektion. Skala 1:200

I delen från 1920-talet dramatiserar rörelsen mellan rum av trängre passager.

På översta våningen rör man sig längs fasadens fönsterband.

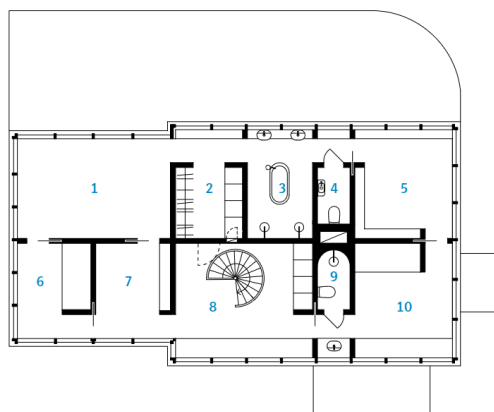
framträdande position också inne i huset. Kanske är också detta ett uttryck för planlösningens imperativ. Enbart genom att sänka ner sig i vatten, tycks det möjligt att stanna upp i husets flöde.

Jag tänker på hur arkitekturhistorikern Robin Evans beskrev planlösningen som ett strukturerande av sociala relationer. I essän "Figures, Doors and Passages" från 1978 framhäver han hur korridorens popularisering i 1800-talets England skapade distans mellan kroppar och gav rum för en uppdelning av funktioner och aktiviteter. Vad föreslår i så fall den korridorslösa ombyggnaden av House Rio, om vi med Evans blick läser byggnaden som en maskin som strukturerar det sociala livet? Vid första anblicken har

huset en konventionell uppdelning med sociala ytor i entréplan, och privata på övre, tydligt separerade av en tjugusig ny spiraltrappa. Men inom dessa våningsplan händer sedan något annat. Här finns inga rum att stänga in sig i, här är livet sammantvinnade med varandra. Kanske är samtidens ändlösa rundgång den största förändringen för livet som fyller detta hus. Ett ständigt mingel, en chans att ramla in i någon. Vart tar bråten vägen? Vart tar barnen och hemligheterna vägen? Allt här är utsökt nog för att visas upp. House Rio må vara ett lapptäcke, men det är ett sömlöst sådant, även interiört.

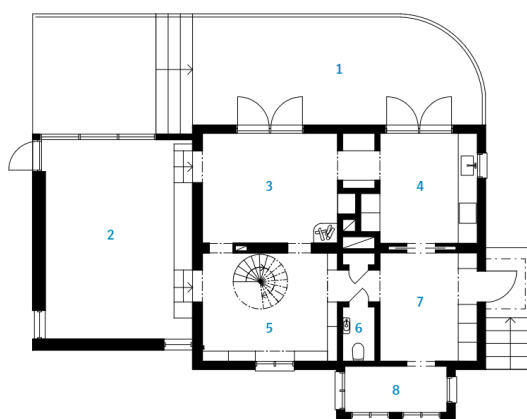
Joanna Zawieja är arkitekt och kritiker.

1. Sovrum
2. Klädkammare
3. Badrum
4. WC
5. Kontor
6. Dagbädd/gästrum
7. Mediarum
8. Hall
9. WC/Dusch
10. Sovrum

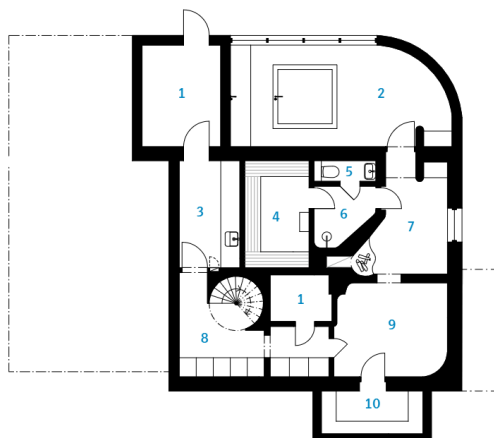
Övre plan. Skala 1:200

1. Terrass
2. Vardagsrum
3. Matsal
4. Kök
5. Bibliotek
6. WC
7. Entréhall
8. Orangeri

Entréplan. Skala 1:200

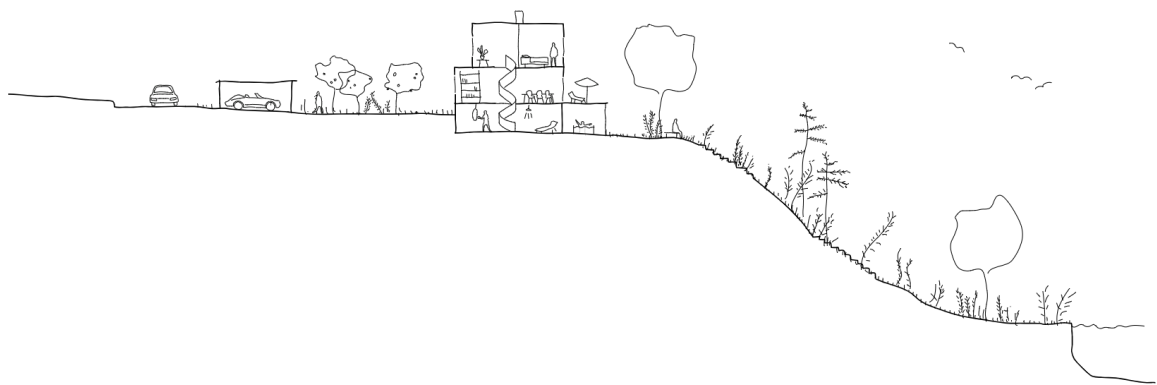
1. Teknik
2. Bad
3. Tvätt
4. Bastu
5. WC
6. Dusch
7. Relax
8. Hall
9. Gym
10. Skafferi

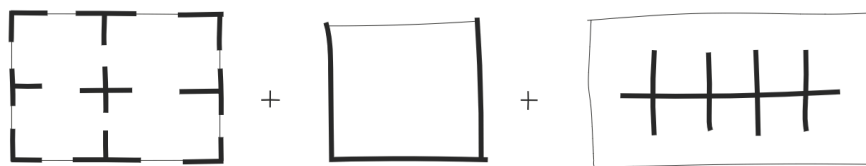
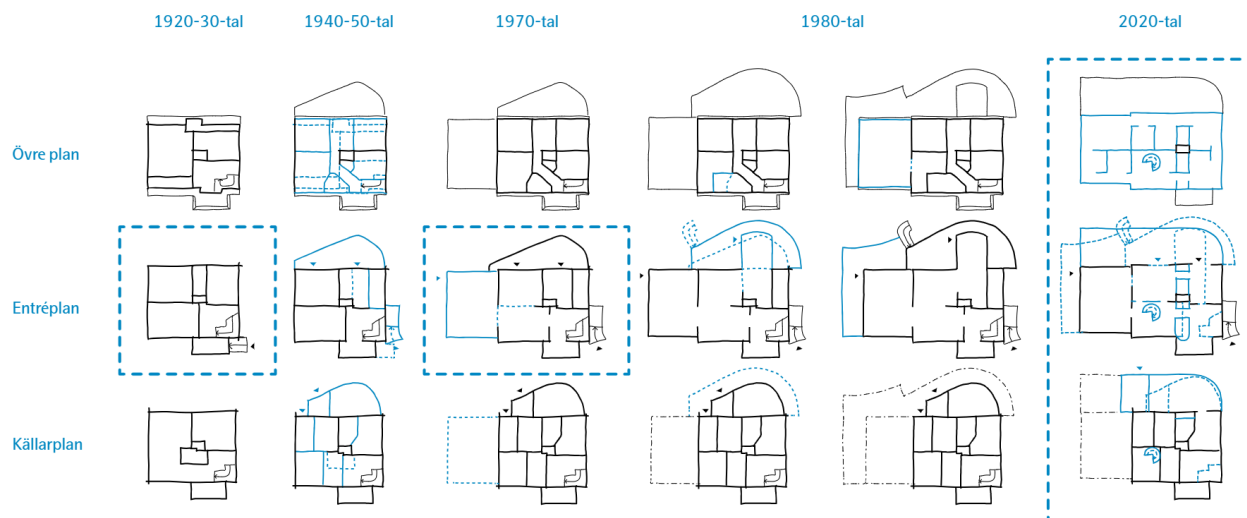
Källarplan. Skala 1:200

Vy mot norr från det övre planet, där ytskikt och snickerier är i björk.

Principsektion

Principskiss

Arkitekten beskriver

Vi blev kontaktade av ett par (med ett barn) som köpt en exceptionell tomt på vilken det stod ett, vid första anblicken, slitet hus utan uppenbara kvaliteter. Egnahems-huset från 1920-talet hade byggts om och till lika ivrigt som vårdslöst. Att riva kom på tal, men både vi och beställaren ville först undersöka om andra möjligheter fanns.

Efter noggrann inventering och analys av husets nuvarande skick såväl som de historiska förändringar det genomgått (se diagram ovan) framträdde två årsringar med särskilt intressanta rum: den ursprungliga kors-planen (fyra mindre rum med liknande proportioner) och utbyggnaden från 1970-talet (ett stort rum med riktad utsikt mot trädgården och sjön intill). Den grottlignande källaren var också spännande. Övervåningen visade sig däremot vara hopplöst organiserad och i mycket dåligt skick.

På entréplan har projektet till stor del bestått i att avtacka, återställa och förstärka kvaliteter, framför allt i delen från 1970-talet. I 1920-talsdelen är ombyggnaden mer omfattande. Där har ursprungliga rumssamband återskapats med hjälp av nya väggar, öppningar och

passager. Trappan, som centralt element i huset, är förlagd till biblioteket. Den nya övervåningen är skräddarsydd efter beställarnas önskemål med en egen logik, som kontrast till de övriga rumsprinciperna.

Några få material och kulörer får interiört representera respektive tidslager, mest märkbart på övervåningen där väggar och tak är klädda i björkplywood. Källarens karaktär har förstärkts med grovputsade grå väggar och under den nya terrassen har ett rum för bad adderats.

Resultatet är en eklektisk byggnad med många rum med varierande karaktär och samband, vilket blir som tydligast när man förflyttar sig mellan våningsplanen. Rörelse sker genom öppningar i väggar eller längs fasad, utblickar är inramade eller vida. Gemensamt är intima rum, omsorgsfull detaljering och långa siktlinjer som leder blicken mot den avslutande trädgården, vars vilda karaktär varit viktig att bevara.

Utvändigt kan man utläsa husets historia både i olika fönstertyper och fasadmaterial. Alla i en gemensam mattsvart kulör.

Konrad Krupinski, Katarina Krupinska

Hus Rio

Plats: Nacka, Stockholm

Byggnadsår: 2019–2022

ARKITEKT: Krupinski/Krupinska

Team: Konrad Krupinski, Katarina Krupinska, Helena Andersson, Anders Johnsson

Byggnadsentreprenör: Husindustri AB

Boarea: 221 kvm

Biarea: 55 kvm

Beställare: Privat